

Endeligt referat

Udsendt 07-03-2025

Bestyrelsesmøde i Nationalparkbestyrelsen den 19-02-2025

Mødested: Myrthuegård, Myrtuevej 39, 6710 Esbjerg V

Mødet fandt sted fra kl. 14.00 til 17.30

Deltagere:

Formand	Flemming Just	
Varde Kommune	Sandie Eis Ravn	
Esbjerg Kommune	Henning Ravn	
Fanø Kommune	Mille Renée Larsen	
Tønder Kommune	Karen Inger Refslund Andersen	Afbud
Danmarks Naturfredningsforening	Inger Jensen	
Friluftsrådet	Birgitte Loeff Schmidt	Afbud
Dansk Ornitologisk Forening	Boris Schønfeldt	
Digelagene	Morten Sextus	Afbud
Danmarks Jægerforbund	Jan Holm	
Danmarks Sportsfiskerforbund	Henning Haahr Pedersen	
Landbrug & Fødevarer	Esther Hoftijzer	
Naturstyrelsen	Peder Bach Thøgersen	Afbud
Nationalparkrådet	Anne Marie Ludvigsen	
Nationalparkrådet	Jens Lorenzen	
Nationalparksekretariatet	Peter Saabye Simonsen	
Nationalparksekretariatet	Alette Houman Dyhrfjeld (Referent)	

Bilag udsendt med endelig dagsorden

Punkter på dagsordenen

Dagsorden punkt 1 - Velkomst og godkendelse af dagsorden - Beslutningspunkt (5 min.)

Sagsfremstilling: Flemming Just byder velkommen og dagsordenen godkendes.

Indstilling: Sekretariatet indstiller:

- at bestyrelsen godkender dagsordenen.

Referat: Flemming Just bød velkommen og orienterede om afbud til dagens møde. Flemming Just spurgte, om bestyrelsen kunne godkende dagsordenen. Det bekræftede bestyrelsen.

Beslutning:

- Bestyrelsen godkendte dagsordenen.

Dagsorden punkt 2 - Emner til drøftelse i Nationalparkrådet og tilbagemelding til rådet – Beslutningspunkt (10 min.)

Sagsfremstilling: Bestyrelsen besluttede på mødet den 4. december, at rådet skal arbejde med følgende emner:

- Vadehavets Stednavne

Vadehavets Stednavne er et initiativ som kom frem på flere borgermøder i forbindelse med indkaldelse af idéer og forslag til Plan for Nationalpark Vadehavet i første kvartal 2024. Initiativet skal belyse, underbygge og bidrage til Vadehavets kultur og kulturhistorie. Kulturudvalget og sekretariatets kultur- og verdensarvskonsulent Anne Husum Marboe har bedt om at Nationalparkrådet arbejder med og giver forslag til emnet på et kommende rådsmøde.

Det er muligt at komme med forslag til emner som rådet kan drøfte. Der er tidligere foreslået følgende emner til drøftelse eller orientering i rådet:

- Revision af forretningsorden.
- Indarbejdelse af FN's 17 verdensmål i Nationalpark Vadehavets arbejde – hvordan gør man det konkret.
- Nationalparkens holdning til jagt på naturprojekters arealer.
- Orientering om snæbel.

Indstilling: Sekretariatet indstiller:

- at bestyrelsen beslutter de emner, som de ønsker, at rådet arbejder med på det førstkommende rådsmøde.

Referat: Jens Lorenzen havde forstået det sådan, at Anne Husum Marboe vil komme med et oplæg til rådet vedr. Vadehavets stednavne, men i dagsordenen står der, at Anne Husum Marboe beder om forslag til emnet. Peter Saabye Simonsen forklarede, at rådet vil få et oplæg, som de kan give forslag ud fra. Jens Lorenzen bekræftede herefter, at rådet ønsker at arbejde med emnet stednavne.

Flemming Just spurgte til de øvrige emner, der var nævnt i sagsfremstillingen. Sandie Eis Ravn var optaget af emnet 'nationalparkens holdning til jagt på naturprojekters arealer' og refererede til en problemstilling i Varde Kommune, hvor borgere og turister fodrer byttedyr i byerne, hvilket tiltrækker rovdyr.

Jan Holm genkendte problemstillingen og mente, at emnet skal tages alvorligt. De vilde dyr bør ikke gøres tamme ved fodring. Emnet blev drøftet og bestyrelsen var enig i, at problemstillingerne især handler om manglende kendskab til code of conduct, ligesom et natursyn hvor alle dyr ses ens (vilde og tamme) i stigende grad vinder frem. Henning Haahr Pedersen fortalte, at sportsfiskerne har samme udfordring. Han opfordrede til, at nationalparken tager stilling til jagt og fiskeri som en del af de aktiviteter man naturligt kan foretage sig i området. Både jægere og fiskere kerer sig om naturen. Bestyrelsen var enig i, at rådet på et senere møde skal behandle emnet ud fra perspektivet bæredygtighed, code of conduct og natursyn.

Peter Saabye Simonsen foreslog dernæst, at rådet arbejder med emnet 'mere natur på private arealer'. Et led i den indsats kunne være, at man tager fat i grundejerforeninger og arbejder med at etablere mere oprindelig natur på feriehusgrunde, herunder informerer dem om problematikken omkring fodring af dyr mv. Rådets opgave kunne være at besvare spørgsmålene: Hvad vil vi opnå? Hvad kan vi gøre? Hvilke initiativer kan iværksættes? Hvem vil være med og hvor kommer pengene fra?

Flemming Just foreslog, at code of conduct indarbejdes i emnet og at vi inddrager udlejningsbureauer.

Bestyrelsen var enig i, at rådet skal behandle: mere natur på private arealer og jagt og fiskeri på naturprojekters arealer. Men på det første møde skal rådet arbejde med Vadehavets Stednavne. Henning Haahr Pedersen forklarede, at nationalparken kan have en rolle at spille i forhold til, at alle skal have adgang til arealerne. Grøn trepart bør have emnet i tankerne.

Beslutning:

- Rådet blev bedt drøfte stednavne på det førstkommende møde
- Rådet skal på et senere møde behandle emnerne mere natur på private arealer og jagt og fiskeri på naturprojekters arealer.

Bilag:

2.1 Referat af bestyrelses- og rådsmøde 4. december 2024

Dagsordenspunkt 3 – Økonomi – Beslutningspunkt (70 min)

Sagsfremstilling:

Sekretariatet vil indledningsvist orientere om regnskab 2024, som skal godkendes af bestyrelsen og indsendes til Naturstyrelsen. Heraf forventes det, at vi kender beløbet på de ikke-forbrugte midler fra 2024 som vil indgå i budgettet for 2025-2028.

Derefter skal bestyrelsen arbejde med budget 2025-2028, som ikke blev færdigt i 2024. Historikken er ganske kort, at der blev godkendt et budget med en del budgetreduktioner på økonomimødet i september som konsekvens af et 22% besparelsesforslag på Finansloven for 2025. Men i takt med at de varslede reduktioner i Finanslov 2025 blev rullet tilbage på Christiansborg nogle dage før bestyrelsesmødet i december, var det ikke muligt for bestyrelsen, endsige sekretariatet, at få forberedt, diskuteret og besluttet et endeligt og detaljeret budget for 2025 og budgetter for 2026-2028. Det blev derfor besluttet på bestyrelsesmødet i december – hvor økonomipunktet var et lukket dagsordenspunkt - at der på næste bestyrelsesmøde skulle være fornuftig tid til en strategisk diskussion af budgetterne for 2025-2028. Et led i bestyrelsens drøftelser i december var bl.a., at det skal tilstræbes, at der er afsættes midler til udvikling og fundraising på flere af nationalparkens indsatsområder med skelen til nogle af de store dagsordner i samfundet, bl.a. Grøn Trepert, sundhed/trivsel og natur samt tech og natur. Budgettet varsler desuden

overgang fra den nu afsluttede Plan for Nationalpark Vadehavet 2019-2024 til den plan der trådte i kraft pr. 1. januar for perioden 2025-2030.

Indstilling: Sekretariatet indstiller:

- at bestyrelsen godkender regnskab 2024
- at bestyrelsen diskuterer og beslutter budgetter for 2025-2028.

Referat: Flemming just orienterede om, at bestyrelsen dels skulle se på regnskab, hvor der er kommet nogle ændringer, og herefter tage budgetdiskussionen. Der er sket meget store ændringer i forhold til bestyrelsens møde i december og i særdeleshed budgetmødet i september.

Peter Saabye Simonsen startede med at gennemgå regnskabet for 2024, som fremgår af bilaget 'Årsrapport 2024' til Naturstyrelsen. Han kunne fortælle, at der var indkommet en revideret Årsrapport 2025 til Naturstyrelsen i dag – her til formiddag. Peter delte de nye og reviderede bilag ud til mødedeltagerne. Han forklarede proceduren for, og opsætningen af, årsrapporten. Derefter blev tallene gennemgået uden at alle tal blev forklaret.

Først indtægterne: Vi har en bevilling på 8,9 mio. kr. og her til kommer ekstern medfinansiering samt enkelte mindre indtægter – i alt et budget på knap 16 mio. kr. Indtægterne er ikke ændret i den nye årsrapport.

Derefter gennemgik Peter udgifterne, hvor der er kommet et par mindre justeringer i det netop udelte bilag. Der er tale om ganske få og mindre justeringer – uspecificerede lønudgifter, hensættelser og skyldige feriepenge. En del af forklaringen på disse mindre fejl ligger i, at vi ikke har haft adgang til LIS (Ledelses Informations Systemet) i store dele af 2024, dvs. vi kan ikke gå ind i Navision og de opdaterede økonomital mv. Udgifterne ligger på knap 16 mio. kr.

Alt i alt et regnskab der ender med lige godt 20.000 kr. Det er tilfredsstillende.

Flemming Just tog derefter hul på problemerne den sidste uge med at få et præcist tal på ikke-forbrugte midler for 2024. Peter Saabye Simonsen beklagede, at der først blev udsendt et bilag til bestyrelsesmødet og derefter et andet. Det sidste rummer de rigtige tal, som er 4,7 mio. kr. Peter Saabye Simonsen henviste til bilag 3.3. Kommentarer til budget 2025-2028 ny version, som forklarer hvori fejlen ligger. Ganske kort, så er det tal vi kom frem til primo december 2024 for lavt, fordi a) regnskabet for 2024 ikke var helt færdigt, b) vi skar hårdt i budgettet i september og rullede efterfølgende langt fra alle udgifterne tilbage i regnskabet og budgettet på decembermødet, ligesom nogle besparelser blev effektueret med det samme, c) en fejlregning på 584.588 kr., fordi der blev indregnet en omkostning på 1.713.524 kr. (Juvre Engsø) i 2023, som ikke blev korrigeret i 2024, d) en fejl i indtægten giver dobbelt formandshonorar, e) sygdom i sekretariatet i 2024 (let ændret lønudgift). Hertil kommer, at sekretariatet diskuterede anlægsaktiver med Naturstyrelsens regnskabsafdeling. Naturstyrelsen mente, at nogle af infostederne/portene skulle skrives ind som aktiver. Det er de ikke, siger Økonomistyrelsen. Der er anlæg til knap 800.000 kr. Den usikkerhed lå også henover regnskabet i starten af december. Her til kom uroen omkring FL25. Endelig er der og har der været sygdom i sekretariatet hos økonomikonsulenten oven i.

Peter Saabye Simonsen spurgte om bestyrelsen kunne godkende det fremlagte regnskab.

Bestyrelsen gjorde opmærksom på, at det ikke havde været en god proces, men så frem til, at sekretariatet får adgang til et system igen, som erstatter LIS (Ledelses Informations System). Bestyrelsen har behov for at have tillid til systemet og tallene. Der var en længere drøftelse af, hvordan man fremover sikrer, at man

ikke kommer til at stå i en lignende situation. Det blev blandt andet foreslået, at nationalparkerne får et andet økonomisystem, indfører en anden kontrolfunktion, samarbejder med de andre nationalparker om at sikre kontrolfunktionen. Det blev også drøftet, hvordan vi undgår at være så sårbare, at hvis en medarbejder forsvinder/bliver syg, så bliver vi hårdt ramt. Bestyrelsen bad om et punkt på næste bestyrelsesmøde, hvor sekretariatet forklarer, hvordan man har arbejdet med at forstærke kontrolfunktionen.

Bestyrelsen godkendte årsregnskabet.

Peter Saabye Simonsen takkede for bestyrelsens opbakning og udtrykte, at sekretariatet naturligvis går kontrolfunktionerne igennem og kvalitetssikrer disse uden at øge bureaukratiet uforholdsmæssigt.

Bestyrelsen gik herefter over til budgettet 2025-2028. Flemming Just indledte med, at siden mødet i efteråret, har situationen ændret sig en hel del. Vi står nu med en anden økonomi og en nationalparkplan for 2025-2030, hvor vi kan tænke strategisk.

Peter Saabye Simonsen fremlagde budgettet, som nu er kogt ind til en side. Dette for at give det bedre overblik, som bestyrelsen har efterlyst og som på bestyrelsesmøderne erstatter de mange regneark vi tidligere var bedt om at fremlægge. Det enkelte projekt/den enkelte aktivitet kan bestå af flere arbejdsplaner eller delprojekter. Budgettet for 2025-2030 viser, at der hvert år er et budget på ca. 9,2 mio. kr., som dækker dels administrative omkostninger og dels projektmidler. Der er meget få frie midler i budgettet til udvikling af nye aktiviteter. Til at udvikle nye projekter og fundraise til vores aktiviteter skal anvendes de ikke forbrugte midler fra 2024, som andrager 4,7 mio. kr.

Derefter bad Peter Saabye Simonsen bestyrelsen forholde sig til, om vi skal genindføre vores tilskudspulje, som blev fjernet i forbindelse med FL25-budgetreduktionen og ikke rullet tilbage. Han bad også bestyrelsen godkende, at vi tilføjer eksterne ressourcer på projektudvikling, fundraising, etablering af samarbejder med virksomheder om bidrag til naturprojekter/grøn omstilling samt eksterne specialister med særlige fagligheder på områder, hvor vi ikke har viden.

Peter Saabye Simonsen gennemgik slutteligt det kommenterede budget for ikke-forbrugte midler 2024, hvorfra midler til projektudvikling og ansøgninger skal findes.

Budgettet blev grundigt gennemgået, herunder muligheden for generationsskifte i sekretariatet, deltagelse i Tønder Festival, Mit Vadehav, at lave Fanø skole til en verdensarvsskole og meget mere.

Bestyrelsen drøftede herefter, om tilskudspuljen skulle genoplives. Bestyrelsen var enig i, at det giver god lokal forankring med en tilskudspulje. Peter Saabye Simonsen forklarede, at de administrative rammer for puljen ikke kan ændres, men beløbet og formålene kan. Bestyrelsen besluttede sig for, at puljen skulle øges til 100.000 kr. med mulighed for at søge op mod 50.000 kr. til et enkelt projekt. Det er op til rådet at fastsætte hvilke typer projekter der skal støttes, dog med det for øje, at det ikke må være kommunale opgaver, ligesom naturgenopretning på private arealer og bidrag til at hjælpe studerende til at udføre studierelevante opgaver i området med fordel kan indtænkes i en fremtidig pulje.

Bestyrelsen godkendte forslaget om at ansætte en medarbejder til projektudvikling og fundraising.

Boris Schønfeldt udtrykte bekymring for, om virksomhederne kan blive godskrevet i [ESG](#)-regnskabet, hvis de bidrager til nationalparkens naturprojekter. Sandie Ravn opfordrede til, at vi tager fat i ProVarde og Business Esbjerg, for at afklare, om det er en mulighed. Peter Saabye Simonsen forklarede, at vi allerede er i

dialog med dem. Herudover bad bestyrelsen om, at man har eventuel green washing for øje, når man indgår samarbejde med virksomheder.

Flemming Just forklarede, at sekretariatet har talt med erhvervsorganisationerne, destinationselskaberne og vil i tættere samarbejde med dem og kommunerne. Vi sætter penge af til at samarbejde med lokale virksomheder omkring ESG, samtidig med at vi har green washing for øje. Vi skal naturligvis evaluere på hvad der konkret kommer ud af det og tager et møde med Total Energies ledelse. Peter Saabye Simonsen gjorde opmærksom på, at vi skal passe på ikke at ligge under for green hushing, som gør, at virksomheder ikke tør kommunikere, hvad de rent faktisk gør for klima, miljø, natur mv. af frygt for at blive beskyldt for green washing. Et problem som bl.a. Dansk Industri har set på.

Flemming Just fortsatte med at forklare, at Nationalpark Vadehavet (fonden) ikke formelt set er en del af Grøn Trepert. Vi er derimod med i Kystvandrådet. De tal, der er kommet frem, viser, at der er en stor udfordring i forhold til Knudedyb og den kvælstofbelastning, der er dér. Vandkvaliteten i Vadehavet er ikke god. Af de næsten 14.000 tons kvælstof, der skal reduceres er 1/6 lokaliseret ved Fanø ud mod Knudedyb. Det skal løses. Hvordan kan vi spille ind her? Peter Saabye Simonsen forklarede, at der er 2 vandsystemer der med fordel kan arbejdes på – Kongeåen og Ribe Å systemet. Hvis man skal fokusere indsatsen, kan man med fordel arbejde i de områder. Naturligvis kan der også hentes kvælstof i Varde Å, Sneum Å, Brede Å og Vidåen. Men det kræver store projekter, som går længere end Grøn Treperts jordopkøb/jordfordeling. Der er behov for at adressere naturforvaltning, friluftsliv, bosætning mv., som sikrer naturgrundlaget og at mennesker vil bo i landdistrikterne.

Sandie Eis Ravn ønskede at prioritere midler til at understøtte Grøn Trepert. Peter Saabye Simonsen nævnte, at budgettets vandløbsprojekter kunne indgå i vores indsats i Grøn Trepert. Der var derefter en generel diskussion af, hvordan den økologiske tilstand er, og hvorfor det har betydning at satse på å-systemerne, som løber ud i Vadehavet. Genslyngning af vandløbene kan også skabe et bedre miljø. Flere af vores projekter kan indarbejdes i arbejdet med Grøn Trepert.

Henning Haahr pegede på Novo Nordisk Fondens midler. Vi har kvælstof og sediment og åer i trist tilstand. I Varde kommune vil man hæve bundkvoterne i åerne. Det skal man faktisk alle vegne for at få gode vandløb. Nationalparken kan godt brande sig på, at vi samarbejder med virksomheder østpå. Der kan være metodeudvikling i det.

Bestyrelsen havde en generel drøftelse af hvordan det arbejde vi laver kan understøtte Grøn Trepert og enedes om at der skal afsættes et beløb til indsatsen.

Beslutning:

- Bestyrelsen godkendte regnskabet
- Bestyrelse bad Peter Saabye Simonsen komme med et oplæg til kontrolfunktion af regnskabet på det kommende møde.
- Bestyrelsen godkendte budgettet med få justeringer.
- Tilskudspuljen genoplives med et max. på 100.000 i alt, med mulighed for at søge op til 50.000 kr.
- Bestyrelsen ønsker at samarbejde med virksomheder omkring ESG.
- Bestyrelsen ønsker at indgå Grøn Treperts arbejde dels via midler, dels via de projekter vi arbejder på at realisere og allerede har igangsat.

Bilag:

3.1 Regnskab – Årsrapport 2024

3.2 Budget 2025-2028

3.3 Kommentarer til budget 2025-2028 (ny version)

Dagsordenspunkt 4 – Nyt fra sekretariatet – beslutnings- og orienteringspunkt (20 min)

Sagsfremstilling:

Der vil under dette punkt være en orientering fra sekretariatet og der vil være mulighed for at spørge ind til ledelsesorienteringen. Den er relativ kort, fordi den dækker en kortere tidsperiode - december og januar, herunder juleperioden – som medfører lidt lavere aktivitet på nogle områder.

Herudover bedes bestyrelsen kommentere på og herefter godkende Årsrapport 2024.

Indstilling: Sekretariatet indstiller:

- at bestyrelsen tager ledelsesorienteringen til efterretning
- at bestyrelsen godkender Årsrapport 2024.

Referat: Peter Saabye Simonsen spurgte om der var kommentarer til ledelsesorienteringen. Det var ikke tilfældet.

Inger Jensen roste høringssvaret ifm. Høring over udkast til lovforslag om ændring af lov om fremme af vedvarende energi. Jens Lorenzen var enig i høringssvaret, men opfordrede til, at bestyrelsen skal se eventuelle høringssvar før de sendes. Inger Jensen fortalte, at det havde været sendt til Naturudvalget og Forskningsudvalget. Peter Saabye Simonsen forklarede, at bestyrelsen har besluttet, at politiske høringssvar går via bestyrelsen, mens faglige høringssvar udarbejdes af sekretariatet og hvor formanden orienteres. Bestyrelsen bakkede op om høringssvaret.

Peter Saabye Simonsen spurgte, om der var kommentarer til Årsrapport 2024 og orienterede om, at regnskabet, som bestyrelsen netop havde godkendt, indskrives. Bestyrelsen havde ingen kommentarer og godkendte årsrapporten.

Beslutning:

- Bestyrelsen tog ledelsesorienteringen til efterretning
- Bestyrelsen godkendte Årsrapport 2024

Bilag:

4.1 Ledelsesorientering

4.2 Høringssvar ifm. Høring over udkast til lovforslag om ændring af lov om fremme af vedvarende energi

4.3 Årsrapport 2024

Dagsordenspunkt 5 – Nyt fra bestyrelsen – Orienteringspunkt (40 min)

Sagsfremstilling:

Der vil under dette punkt være en orientering fra de enkelte udvalg og projekter herunder

- Status på partnerprogrammet v/Birgitte Loeff Schmidt
- Status på Vadehavets Formidler Forum v/Birgitte Loeff Schmidt
- Status på kulturudvalget v/Sandie Eis Ravn
- Status på naturudvalget v/Boris Schønfeldt

- Status på forskningsudvalget v/Inger Jensen
- Status på græsning v/Esther Hoftijzer
- Status på prædation v/Jan Holm
- Status på det trilaterale samarbejde, WSB, v/Flemming Just
- Status på samarbejdet mellem Danmarks Nationalparker, styrelserne og departementet v/Flemming Just
- Orientering om svar på brev til Morten Dahlin vedr. studerende i landdistrikter v/Flemming Just

Indstilling: Sekretariatet indstiller:

- at bestyrelsen tager orienteringen til efterretning.

Referat:

Status på partnerprogrammet v/Birgitte Looff Schmidt (tilsendt)

Efter en periode med lidt stilstand i partnerudvalget er der nu virkelig gang i den med møder med en stram dagsorden, mængder af information og ting der skal tages stilling til.

Det er tydeligt at arbejdet med det nye partnerprogram kræver en anden tilgang til både partnerne og samarbejdet med disse. I forbindelse af vurdering af partnere vil der være et skema, hvor de enkelte partnere redegør for deres holdning til partnerskabet og deres egen indsats i dette.

Det betyder blandt andet, at forventninger kan afstemmes og være klare, at det er meget konkrete tiltag der diskuteres og at der er handling i arbejdet, eksempelvis skal der tages stilling til hvilke produkter kan få lov at benytte vores logo ud fra et pointsystem. Det blev her besluttet at ingredienser fra Vadehavet i Danmark, Tyskland og Holland kan bruges i lokale produkter og økologi er ligeledes pointgivende.

I forbindelse med VaBene skal der etableres en partnerhub, sekretariatet informerer om dette senere.

Partnerne virker glade for det nye bæredygtighedsfokus. Der arbejdes på en ansøgningsformular, der skal diktere ambitionsniveauet for hvor meget en ansøgning skal indeholde.

Partnerprogram version 2.0 og VaBene-projektet vil blive gennemgået på Partnerdagen den 6. marts i Ribe Fritidscenter fra kl. 8:45-15:15. Det vil være en dag sprængfyldt med information, netværk og partnerdating mm. Flemming Just roste partnerdagen, som han tidligere har deltaget i.

Status på Vadehavets Formidler Forum v/Birgitte Looff Schmidt (tilsendt)

Desværre kunne Birgitte Looff Schmidt ikke være tilstede på mødet, men hendes indtryk er, at de er meget engagerede og tager afsæt i deres gode ideer og styrker samarbejdet og udviklingen af formidling på flere planer og interesseområder. Anne Marie Ludvigsen – formand for Vadehavets FormidlerForum - kunne bekræfte Birgitte Looff Schmidts skriftlige orientering og fortalte, at det går godt. VFF havde det årlige fællesmøde i januar og der er nedsat arbejdsgrupper der har forskellige opgaver. De havde blandt andet lavet hæftet 'Tips og tricks' som er rettet mod formidlere og blev uddelt på mødet. Der er også et event på vej hvor man vil lave en tværkommunal event i lighed med Ringelganztage i Tyskland. Det bliver fra 6. til 14. september. Arbejdstitlen er 'Det store træk', men terminologien er ikke nem at forstå for udenforstående, så den vil blive ændret. Peter Saabye Simonsen fortalte, at de øvrige nationalparker misunder os VFF.

Status på Kulturudvalget v/Sandie Eis Ravn

Der var intet nyt at berette fra Kulturudvalget, da de har ikke haft møde siden sidst. Der mangler fortsat medlemmer af kulturudvalget. Jens Lorenzen foreslog, at man kontakter Jytte Knudsen fra Rådet, som vil være en god kandidat til Kulturudvalget. Anne Marie Ludvigsen tilbød sin assistance i forhold til projektet med bygningskulturarven.

Status på naturudvalget v/Boris Schønfeldt

Boris Schønfeldt er bestyrelsens nye repræsentant i Naturudvalget og under det første møde blev han valgt som formand for udvalget. Boris Schønfeldt havde på mødet bedt om en grundig gennemgang af udvalgets arbejde. Han orienterede om, at udvalget udtrykker bekymring for økonomien i den grønne trepart, man vælger de steder der er nemmest at gå til, frem for at vælge de steder hvor effekten er størst. De er bekymrede for at det går for hurtigt, så man ikke når i mål. De skulle have drøftet rapporten med værdifuld og sårbar natur, men det er udskudt til næste møde.

Status på forskningsudvalget v/Inger Jensen

Der har ikke været møde siden sidst. Sekretariatet har rettet en forespørgsel til udvalget i forhold til fosfor belastning i Knudedyb. Udvalget er vendt tilbage med input. Næste møde i udvalget er i forlængelse af Forskningsdagen den 28. februar. Betaling i forbindelse med Forskningsdagen har ikke haft indflydelse på tilmeldingerne, der er 160 tilmeldte og udsolgt – ny deltagerrekord.

Status på græsning v/Esther Hoftijzer

Esther Hoftijzer orienterede om, at der sættes informationstavler om græsning op ved Varde og Ho bugt på 'kyst til kyst stien'. Græsningsforeningen er gået i gang med et projekt i Sdr. Farup og der er i den forbindelse taget kontakt til flere landbrugsskoler med henblik på at få hjælp til projektet. Græsningsforeningen har sendt en ansøgning til Fødevarerstyrelsen med henblik på lovliggørelse af no fence hegning.

Status på prædation v/Jan Holm

Jan Holm kunne fortælle, at jægerne har slået over 1000 dyr ihjel og han roste igen Jørn Bøgen og John Frikke for deres indsats. De har set ræve på Fanø i år, men har ikke skudt nogen på deres grav- eller fællesjagter, hvilket er meget usædvanligt, så prædationsprojektet virker, selvom han var opmærksom på at Rømmø har problemer med mårhund. Der er planlagt et arrangement i Ribe den 9. april, hvor der kommer oplægsholdere, dyrlæge Mariann Chriél og Thomas Kjær Christensen fra Aarhus Universitet, og fortæller om invasive arter.

Status på det trilaterale samarbejde, WSB, v/Flemming Just

Flemming Just havde ikke noget nyt at berette, men informerede om, at der er et fysisk og et digitalt møde om året. Meget arbejde foregår mellem departementerne i de tre lande. Det handler også om afrapportering til UNESCO og det tager Miljøstyrelsen og Anne Husum Marboe sig af. Vi har en bunden opgave med Ministerkonferencen i Danmark næste år, hvor det er minister for Grøn Trepert der bliver vært.

Status på samarbejdet mellem Danmarks Nationalparker, styrelserne og departementet v/Flemming Just

Flemming Just fortalte, at i forbindelse med sidste møde i nationalparkerens formandsforum, havde han inviteret Magnus Heunicke til at besøge os ved Vadehavet. Han kommer mandag den 5. maj og Anders Kronborg, lokale og bestyrelsen er også inviteret. Besøget indgår i åbningen af Juvre Engso og skal vise en lokal Grøn Trepert og vi gør noget for at få mere og bedre natur, men også adgang til noget natur. Peter Saabye Simonsen har også inviteret Magnus Heunicke til at mødes med de danske nationalparker i forbindelse med Naturmødet. Peter Saabye Simonsen har tidligere talt med ministeren om nationalparkerens sundhedsprojekt, hvilket interesserede ham.

Orientering om svar på brev til Morten Dahlin vedr. studerende i landdistrikter v/Flemming Just

Peter Saabye Simonsen har skrevet et brev til Morten Dahlin, hvor nationalparken gør opmærksom på problemet med at huse de studerende. Morten Dahlin svarede hurtigt og positivt tilbage og ønskede at hjælpe de studerende. I regeringens landdistriktsudspil, der blev præsenteret i august 2024, foreslås det at indføre et befordringsfradrag til studerende og elever bosat i de 25 yderkommuner fra 2026. Dette initiativ

er Skatteministeriets ressortområde. Skatteministeriet forventer at fremsætte et lovforslag om initiativet i starten af 2025. Flemming Just forventer, at der kommer til at ske noget.

Sandie Eis Ravn kommenterede på hvor de unge skal bo. Hun har forsøgt at sikre, at huset på Langli bliver renoveret. Hun foreslog, at man laver en pendant til 'artist in residence', så de unge studerende får stillet bolig til rådighed og måske ønsker at bosætte sig ved Vadehavet på sigt. Peter Saabye Simonsen var enig i behovet for at få huset de unge mennesker og forklarede, at når det handler om studerendes bolig i forbindelse med ophold, er der nogle konkrete juridiske/skattemæssige udfordringer. Men der er store problemer med at huse dem nogle steder, fordi der ikke er private boliger at få i sommerhalvåret, eksempelvis på Rømø.

Sandie Eis Ravn fortalte, at hun og andre lokalpolitikere også har et netværk, der kan aktiveres. De udarbejder og bruger en et-sides argumentation som gives til landspolitikerne, når man vil have Folketinget til at gøre noget ved en konkret problemstilling. Det kunne sekretariatet også gøre, når det handler om landdistriktsudvikling og de studerende skal have ordentlige forhold. Peter Saabye Simonsen bekræftede, at sekretariatet kigger på en såkaldt onepager, lækkert sat op. Flemming Just foreslog, at man inviterer Morten Dahlin til at besøge Vadehavet. Henning Haahr Pedersen fortalte, at Morten Dahlin tidligere har været på besøg og han er meget opmærksom på turismedelen. Han er nem at få i tale og sætter sig ind i tingene. Sandie Eis Ravn forklarede, at man ofte skal have fat i ordførerne. Flemming Just opfordrede bestyrelsen til at spille ind til ham eller Peter Saabye Simonsen, hvis de har sager de ønsker de kommunale repræsentanter skal bringe videre.

Flemming Just orienterede om forskningsområdet, hvor der foregår rigtig meget spændende. Flemming Just samarbejder med Aarhus Universitet, Københavns Universitet, Syddansk Universitet og DTU Aqua om at etablere Center for vadehavsforskning. Konkret arbejdes der på en ansøgning til et projekt der skal se på klima og scenarier i 2060. Geologerne siger, at når vi når til slutningen af dette århundrede, er Vadehavet forandret. De håber at finde midlerne til projektet og samarbejdet. Derefter nævnte Flemming Just, at Nationalpark Vadehavet ønsker at bidrage og give de studerende bedre vilkår. Næste trilaterale sommerskole for master- og phd-studerende fra Danmark, Tyskland og Holland ved Vadehavet kommer til at foregå i Danmark i august.

Beslutning:

- Bestyrelsen tog orienteringen til efterretning.

Bilag:

5.1 Brev til minister for landdistrikter Morten Dahlin vedr. diskrimination af studerende i landdistrikter og skriftligt svar fra ministeren.

Dagsordenspunkt 6 – Eventuelt (10 min)

Sagsfremstilling:

Bestyrelsen har her mulighed for at komme med meddelelser mv.

Herudover bedes bestyrelsen drøfte om den vil deltage på Naturmødet 2025. Dernæst om rådsmedlemmer, udvalgsmedlemmer og partnere skal inviteres med.

Referat: Peter Saabye Simonsen forklarede at Danmarks nationalparker deltager i Naturmødet fra den 22. til 24. maj i Hirtshals. Kommunikations- og formidlingsgrupperne i Danmarks Nationalparker er ved at lave et program. Peter Saabye Simonsen bad om at bestyrelsen melder tilbage, om de ønsker at deltage i turen torsdag den 22. maj, hvor man mødes med de øvrige nationalparkeres bestyrelser. Se evt.:

<https://naturmoedet.dk/>

Bestyrelsen er med råd og udvalg inviteret til at deltage torsdag, da det er den dag hvor flest politikere deltager, typisk et par ministre mv. Sekretariatet sender snarest på e-mail dato, tid og det vi ved om programmet til bestyrelsen.

Flemming Just takkede for at godt møde med mange konstruktive forslag.